

obsodbe tudi in zlasti tedaj, kadar se skriva za gesli poljudnosti in povratka k pristnemu ljudskemu izrazu; nekaj krivde pa pade tudi na vse izravnaajoči uvoz sodobne plesne in pevske literature evropskega operetnega in ameriškega jazzovskega kova, ki se je tako spretno dopolnila v pariški reviji.

(Konec sledi)

PARIZINA

Lord Byron

Prevedel Janez Menart

I

Je čas, ko se iz vej glasi
visoki slavčev spev v polmräk;
je čas, ko se ljubimcem zdi
šepet priseg kot med sladak;
ko slap in sapice v uhó
samotno tihi spev pojo.
Vsak cvet je z lahno roso opran
in svod z zvezdàmi posejan
in val temneje posrebren
in list mračneje pozlačen
in v zraku tisti mèdli sij,
svetló-teman, temnó-mehak,
ki od zahoda pripolzi,
ko se umika luni sivi mrak.

II

Vendàr Parizina ne gre iz soban
zato, da bi čula valov spev ubran;
vendàr ne hiti po somráku noči,
zato da strmela bi v nébesni sij;
in ako tja v Estovo senčnico grè,
ne sede, ker cvetje bohotno cvete...
Poslušà — a ni ji mar slavca drgét,
čeprav pričakuje prav takšnih besed.

Že čuje stopinje, ki bliže hite,
in lica zbledé ji, zastane srce...
Skoz listje šumeče tih glas zadrhti
in prsi se dvignejo in vrne se kri.
Še hip — in ob ljubem končan bo
ves strah —
minil je — in on ji kleči pri nogáh.

III

Kaj jima mar sedaj ves svet,
z gibánjim svojim, z begom let!
Stvari in zemlja in nebo
so, kot da jih ne bi bilo!
Kot da je vse zbledelo v nič,
je vsak od njiju kot mrlič,
mrtèv za vse, kar se godi —
vsak le za drugega drhti.
Že v samih vzdihih je taka slast,
da razdejala bi srce,
če bi ta blazno sladka strast
ga vladala le malo dlje.
Mar mislita na strah in greh
v viharnih, nežnih sanjah teh?
Kdo se je streznil ali zbal
v trenutkih, ko se sli je vdal?
Kdo spomnil se njih bežnosti?
Vendär — trenutki so prešli!
O, le zakaj poprej so preč,
kot zvemo, da ne bo jih več!

IV

In dolgo boža še oko
kraj, kjer ju je združila sla;
in kljub vsem upom je slovo,
kot da bi zadnjič se razšla.
Premnog objem, premnog vzdihljaj —
ni moč se ustnicam ločiti...
na licih pa neba sijaj,

ki ji začenja vest buditi,
kot da je vsaka od zvezdá
nje šibkost gledala z neba... —
Premnog objem, premnog vzdihljaj
priklepa ju na srečni kraj...
A čas je že — in že razšla
sta se v potrnosti srca,
v bojazni, ki se prebudi
po zlih dejanjih v dnu vesti.

V

V samotno postelj Hugo gré
po tuji ženi hrepenet;
a ona mora leči spet
ob verno moževo srce.
Vendàr ves čas nemirno spi,
kot da jo mučni sen mori;
v vročici zamrmra ime,
ki si ne upa ga čez dan
in stisne Áza na srce,
ki bije zanj, ki šel je stran;
in on od stiska se zbudi
in blaženost ga spreleti,
ker v zmoti misli, da po njem
hlepiata vzdihljaj in objem;
in skoraj jokal bi nad njo,
ki ljubi ga še v snu takó...

VI

In, spečo, stisne na srce
in pije z ustnic dah besed...
In čuje — kaj postaja bled?
Mar čul glas sodnega je dne?
Da, čul ga je — težko, težko
mu trombe v grob napovedó
strašnejše zlo, ko ga zbudé,
da pred poslednjo sodbo gré.
Da, čul ga je — in mir srca
do konca dni mu glas skonča:

ime šepetajoči glas
sramoto vrže mu v obraz.
Čigavo ime? — Kot divji val,
ki brodolomca k bregu tira,
ga premetava in požira,
ga trešne ob robove skal
in ga nato požre na dno —
je ime, ki čuje ga uho.
Čigavo ime? Hugovo? Da!
Nikdār ne mislil bi tega!
Da, Hugo je! — njegova kri,
sad mladih, neugnanih dni,
postranski sin njega in nje,
ki ji prevaral je srce,
sad Bjanke, ki se ji je klel,
da vzame jo — a je ni vzel.

VII

Z rokó je jeklo poiskal
in ga — položil spet nazaj.
Da bi to lepo stvar zaklal?!
Ne mogel bi! Vsaj ne sedaj,
ko v licih ji igra smehljaj...
Še več! Še prebudi je ne,
temvč le némo vanjo zre
s pogledom, ki jo umori,
če le za hip odpre oči. —
Brleča lučka v obraz mu sveti
in v znojnih kapljah se iskri...
In ona spi, brezglasno spi —
a njeni dnevi so došteti.

VIII

In išče in najde drugi dan
v izlivih pripovedovanj
dokaz za vse, za kar srce
želelo je, dá ne izve;
spletične, prej uslužne njej,
bi rade zdaj, za sé v skrbah,
naprtile le njej ves greh:

vse povedó — in kar naprej
še govore kup drobnarij,
ki naj njih zgodbe podkrepi;
in Azo, pahujen v blazno bol,
molči — izvedel je dovolj.

IX

Omahovalec Azo ni:
je d'Este — zakon je njegov:
v dvorani knežje oblasti
molče zasede sodni stol.
Ob njem je zbran gosposki stan;
in grešni par, od straž obdan,
stoji pred njim — on tak krasan!
Brez meča, vklenjen tam stoji...
O, Bog! da mora pred očmi
očeta stati sin!
A res je res: pred njim stoji
in čaka težkih besedí
obsodbe za zločin.
Vendâr ne zdi njegov obraz
se plah — čeprav molči ves čas.

X

In ona mîrno in molče
pred princi mračnimi stoji.
Kako se spremene ljudje!
Pred kratkim še je tren oči
tem princem zdel se kot ukaz;
pred kratkim še so te žené
željnó posnemale njen glas
in hojo in pričesko las,
vso gracioznost nje.
In če bi jo užalil kdo,
bi koj vzkipelo princev sto
in zablestelo sto ostrin
v osveto njenih bolečin.
A zdaj — jim še veleli sme?
In oni? — Ne, ne izvrše!

Z v tla uprtimi očmi,
z nasmeškom, ki ga stud rodi,
namršeni, navzkriž roké,
njen dvor in principi in gospe
molče okoli nje stoje.
A on, edini, ki še njej
bi služil vdano kot doslej,
ki pal bi ali jo otel,
če le lahkó bi meč prijel,
njen ljubi, ki ji je ves vdán —
ta pa stoji ob njej vkovan;
in niti zre ji ne v oko,
bolj zanj trepeče, kot za njo...
Ne vidi, da v bledici vek
vijoličaste žile tek
zapušča motno sled krvi
in očke dražestne kazi,
da veke, obrobļjene s krvjo,
ne senčijo, temvč tišče
oči, ki bolj in bolj rastó,
kot da se v njih nabirajo solzé.

XI

Če ne bilo bi njih okrog,
bi Hugo zjokal se nad njo —
tako pa premaguje jok
in čaka z dvignjeno glavó.
Čeprav bol trga mu srce,
ne trene, ker vsi vanj strme.
Vendär ne upa si z očmi
ozreti k njej — slast prejšnjih dni —
ta položaj — ljubezen — greh —
očetov srd — ljudi zasméh...
in smrt, ki grabi po obeh —
po njej! Oh, njej!!! — Ne, ne! Ves čas
ni upal si v njen bleði obraz
pogledati, ker bi srce
izdalo kes in vse gorjé.

XII

»Še včeraj — Azo je dejal —
 sta mi v ponos in čast bila.
 Te sanje je ta dan končal:
 pred mrakom izgubim oba.
 V samoti me bo staral čas.
 No, zgôdi se! Nikogar ni,
 ki ne bi storil, kot sem jaz.
 A nisem strgal jaz vezi...
 Pustimo to! Dan je ukaz.
 Menih te čaka, Hugo in...
 in kazen za zločin.
 Le proč! Poprosi še nebo,
 prej kot se zvezde v njem prižgo,
 da ti odvezo podeli;
 morda ti vendar odpusti.
 A tu na svetu ni pedi
 zemljé, kjer bi le hip lahko
 živela skupaj jaz in ti.
 Zbogom! Pri kazni me ne bo...
 A ti, pregrešna stvar, boš tam,
 ko pade glava mu k nogàm!
 Ti si ubila ga, ne jaz!
 Proč... žena...! Naj ti sodi čas!
 Če ta pogled te ne umori,
 ne bom končal jaz tvojih dni.«

XIII

Pogled si Azo je zastrl —
 napeta žila prek sencà
 je trzala, kot da divja
 v njej vroča kri zdaj sem zdaj tja —
 zato je v tla pogled uprl
 in šel z rokó si čez oči,
 da jih zakrije pred ljudmi.
 A Hugo dvignil je medtem
 k očetu vklenjene roké,
 naj mu prisluhne. Knez ga nem
 posluša, a ne prepove.

»Ne govori iz mene strah —
 saj veš, kako sem ves krvav
 s teboj skozi bitke konja gnal
 in veš kako — noben zamah
 zaman! — sem sužnje ti krotil
 z rokó, ki zate z njo prelil
 sem več krvi, kot je lahkó
 na tnalu vrne to telo:
 ti dih, ta plehkí dar, si dal,
 če hočeš — vzemi svojo last! —
 Še vedno hrani mi spomin
 ubito materino čast
 in stud, ki vzbuja ga njen sin;
 no, ona v grobu je, kjer jaz,
 njen sin, tvoj tekmeč, bom vsak čas;
 srce nje strto, moja kri
 naj pričata ljudem vse dni,
 kako v ljubezni zvest si bil,
 kako do sina dobrotljiv!
 Priznam, da sem kot sin grešil,
 a: zob za zob! In tvoje zlo
 bilo je, da si vzel mi njo,
 ki naj bi v zakon jo dobil.
 Njen čisti čar te je razvnel —
 a meni pel si dan na dan
 o tem, kako si me spočel,
 češ da je previsok njen stan,
 ker mi zakóni ne puste,
 da nosil tvoje bi ime
 in dedno vladal za teboj.
 A védi: če bi še živel,
 bi bolj kot Estov zablestel
 v časteh priimek moj.
 Imel sem meč, imam srce,
 ki priborilo bi ime
 in grb, ki bil bi bolj v časteh
 kot slavni grbi princev teh.
 Prečesto ne pomeni stan
 že slavo viteških ostrog!

No, jaz spodbadal konjski bok
 sem prej, kot se je čez ravan
 razlegal princev bojni klic:
 »Za zmago Estovskih pravic!«
 Ne pravim to, da bi zločin
 svoj zmanjšal in te ne rotim,
 da mi pustiš teh nekaj dni,
 ki smrt jih itak dohiti,
 saj mi takó ali takó
 življenje breme je bilo. —
 Vem, rod moj je zaničevan,
 in vem, da brani ti tvoj stan,
 da bi priznal stvar, kot sem jaz;
 vendâr, poglej me! mar ni moj
 obraz prav tak kot tvoj obraz?
 Mar ni moj duh prav tako kot tvoj?
 Ti si srca pogum mi dal!
 Ti — kaj obračáš proč oči! —
 ti vame si s spočetjem vžgal
 brezumno strast in moč pesti.
 Ne, nisi dal mi le krvi!
 Ves TI se z njo je vame zlil.
 Poglej usodni plod strasti:
 presličen sin se je rodil! —
 Ne, pankrt nisem bil nikdâr,
 saj tvojo dušo sem imel...
 In sem svoj dih, ta nični dar,
 ki dal si ga, ki boš ga vzel,
 bolj cenil, kot svoj dih si ti?
 Ne pomniš več krvavih dni,
 ko sva se skupaj bojevala
 in s konji skozi smrt divjala? —
 Kar je bilo, je nič — kar bo,
 pa končno bo, kar je bilo!
 Vendâr bi rad tedaj umrl:
 čeprav si mojo mater strl,
 čeprav z nevesto mojo spal —
 še vedno oče si ostal;
 in kot je trd, krivičen ni
 ukaz, čeprav si dal ga ti.
 V sramotni sli sem bil spočet,

v sramoti bom zapustil svet.
Grešil si ti, grešil tvoj sin,
sin sprejmi smrt iz tvojih rok! —
za svet je težji moj zločin,
med nama pa naj sodi Bog!«

XIV

Obmolknil je in mirno stal,
z očmi uprt v okove rok;
in vsem, ki stali so okrog,
v srce je jedko rano vžgal
vsak komaj slišni zven verig;
a že je Parizínin lik
pritegnil zopet vse oči:
mar sodbo vdano pretrpi?
Tam stala je, vsa tiha, bleda...
Niti za hip se ni zganila,
niti za hip ne okrenila
mehkobno-topega pogleda,
niti enkrât ji ni sinjina
zenic pod vekama zbledela,
le bolj in bolj se je začela
razširjati očes belina —
z osteklenelimi očmi
tam stala je, kot brez krvi;
le zdaj pa zdaj ji je kanila
z vek solza, svetla in takó
velika, da je začudila
vse zbrane, češ: kaj sploh lahkó
se iz človekovih oči
tako velika porodi?
Besed iskala je. Zaman:
le stok se je izvil iz nje;
vendâr bilo je, kot da vanj
se iztisnilo je vse srce.
Mir. Zopet se je zbrala vsa...
pa je le blazno zakričala
in vznak zgrudila se na tla
kot kip, prevrnjen s peidestala,
vse bolj podobna tôpi stvari,
ki sploh nikdâr živela ni,

kot njej, tej živi, grešni stvari,
 ki so pognale jo strasti
 kot biči v greh, ki, zdaj odvzet,
 jo pahnil je v brezčutni svet.
 Vendär je še krožila kri;
 in, glej, odprla je oči...
 — o, vse prekmalu! — vsak njen čut
 je ohromel od silnih muk
 in vsako vlakence možgan
 je kot razmočena tetiva,
 ki strelico zanese vstran,
 rodilo čustva neumljiva —
 preteklost — nič, bodočnost — noč,
 tu, tam poblisk v resničnost zroč,
 kot blisk, ki črno noč razpre,
 da svoj uspeh vihar zazre.
 Čutila je, da ji leži
 globoko v srcu hladno zlo,
 da bil storjen je greh strasti,
 da někdo mora v smrt — a kdo?
 Vse nič, vse nič! — Kaj sploh živi?
 Mar sploh na zemlji še stoji?
 Je tam nebo? So to ljudje?
 So mar demoni, ki zdaj v njo
 tako namršeno strme?
 Je niso zrlí prej ljubó?
 Vse brezizrazno, vse v megläh —
 zmes upov in strahu v zmešnjavi
 roječa po brneči glavi.
 In zdaj v hehetu, zdaj v solzäh,
 in ves čas z blaznimi očmi,
 se s snom strahotnim je borila;
 a njena blaznost je prosila:
 Nikar naj se ne prebudi!

XV

Tam v kloštru zvonijo zvonovi,
 otožno bijó plat zvona;
 v stolpiču, v starinskih okovih
 težko se majó sem in tja.
 Kot meči gredo do srca!

Oj, to so mrtvaški glasovi —
 mrliču pod sabo pojó,
 da, njemu, ki kmalu med mrtveci bo.
 Za umirajoče srce
 to pesem mrtvaško zvonovi zvone:
 že večnosti vrata režé ...
 V tla predse uprt pred menihom kleči
 — usmiljenja vreden pogled za oči! —
 na zemlji ledeni kleči ves ubog;
 in tnalo pred njim in stražarji okrog;
 a rabelj s pripravljeno, goło rokó
 poskuša po jeklu sekire, če bo
 z zamahom glavó odrobílo —
 nabrusil je svétlo rezilo;
 in množica v polkrog molčeči se spleta,
 da vidi sinú, ki bo padel po sodbi očeta.

XVI

Je tihi čas, ko za goré
 poletno sonce tiho gré,
 poletno sonce, ki prešlo
 je z zgočim žarom vso zemljó.
 Večerni žarki se zlaté
 na kodrih Hugove glavé,
 ki se menihu spoveduje,
 usodo svojo objokuje,
 in ki s skesanostjo prežet
 že čaka blaženih besed,
 ki s svojo čudežno močjo
 človeku grehe odvzemó.
 Na glavi sonce mu trepeče ...
 Molče kleči ... menih šepeče ... —
 Na belem vratu se bleste
 rjavi, kodrasti lasje,
 a še svetlejši soj luči
 je pal na jeklo, ki blešči
 pred njim v pošastnem se žarenju —
 oh, strašno je slovo življenju! —
 Še krutim stiska se srce:
 pravična kazen — vsákdo vé,
 vendàr se vsem ježe lasje.

Varljivcu lastnega očeta
 že dana je odveza sveta —
 vesti nič več mu ne teži;
 minuta zadnja mu beži...
 Že so mu vzeli plašč in že
 mu strižejo temne lase...
 Končano — vrat je gol in bel —
 še jopič mu krvnik je vzel...
 Ovratna ruta, Nje darilo,
 še ta ne sme z njim vred v gomilo,
 še te krvnik mu ne pusti...
 Zdaj zdaj zaveže mu oči...
 A ne! Ponižanja tegà
 njegov ponos ne pripozna:
 vse, kar je v njem na videz umrlo,
 se zdaj s prezirom je uprlo;
 in ko krvnik po robec seže,
 da milostno oči zaveže
 — kot da v smrt zreti se bojé! —
 »Ne! kri je tvoja« rezko dé.
 »Uklenjen sem, a pusti mi,
 da umrem vsaj s prostimi očmi!
 Zamahni!« In z besedo to
 na tnalo položi glavó.
 »Zamahni!« zadnji Hugov dah,
 in z bliskom padel je zamah.
 Zvali se glava in telo,
 gostó obrizgano s krvjó
 se v krčih zgrudi v prah, ki kri
 ga kot rdeči dež gasi...
 Še zadnjič ustnice vzdrtijo
 in se za zmerom umirijo.

Umrli je, kot zločinci mro,
 brez ceremonij in brez hrupa:
 spokorno sklonil je glavó
 in molil, kakor da zaupa
 tolažbi, ki jo dá nebo;
 in ko je klečal pred menihom,
 so čuti mrli z vsakim dihom.

Kaj ljubica! Kaj knezov srd!
ko ura terja usmrtitev!...
Obup končan, očitek strt,
vse misli — Bog, vsak glas — molitev;
le nekaj kratkih besedi,
ko prosil je, vkovanih rok,
naj ne zaveže mu oči —
edini zbogom njim okrog.

XVIII

Kot mrtve ustnice ves tih
je vsákdo zadrževal dih;
in ko skončal zamah železni
je pot življenja in ljubezni,
je od srca pa do srca
kot tok ledena groza šla.
Le Hugov zadnji, mrtvi dih,
le množice otrple vzdih,
le jekla padec, ki težak
na tnalo siknil je skozi zrak —
sicèr nobenega glasu...
Še en glas razklal je molk miru!
— kot divja strast, kot blazen jok,
kot krik srca, ki v mukah mre —
in dvignil se v nebo kot stok,
ki materi iz prs privre,
ko smrt otroka ji podre.
Izza rešetke stolpne line
se je glasil krik bolečine;
in vsi so se zazrli tja —
a glas in lice sta prešla.
Bil ženski krik je — presunljiv
in blazen, kot še ni zvenel;
in kdor ga čul je, je želel
v sočutju, da je zadnji bil.

XIX

Hugo je padel; in odtlej
ni Parizine več nikdó
nikjer uzrl, ne čul o njej:

kot da je níkdar ni bilo,
je nje ime, simbol strahu
in greha, umrlo brez sledu.
Knez Azo ni nikoli več
omenil žene ali sina;
bilo ni groba, ne spomina:
šla sta v neposvečena tla;
vsaj njega so zagrebli tja;
usoda njena pa v meglah
je skrita, kakor v krsti prah.
Mordà odšla je v samostan
in so ji zbičano telo
in kes in post iz dneva v dan
sprosili mračno pot v nebo;
mordà, da so jo zastrupili;
mordà z bodalom umorili;
mordà je umrla že takrat,
ko na morišču je krvnik
presekal Hugov beli vrat:
da ji sočutja pijani krik
umiril je drget srca...
Mordà... Nihčè ne ve tegà;
nihčè ne ve in ne izve.
A naj bo kakorkoli že —
pot ji skončalo je gorje.

XX

Spet se je Azo poročil
in spet sinove je imel;
a izmed njih noben ni bil
kot on, ki v grobu je tróhnél;
in če je bil kdo smel in lep
kot Hugo... — Azo je živel
za njih zaprt in gluhi in slep.
A níkdar ni se zasolzilo
oko, ne čelo razjasnilo.
V njegov široki, lepi obraz
so misli včrtale gubé,
te brazde, ki jih v lica vje
plug žalosti, prej kot je čas,

te brazgotine duše, ki
nam jih notranji boj pusti.
Poznal ni sreče ne gorja:
ostale so noči brez sna
in vrsta praznih, mračnih dni
in duh oropan vseh moči
in še srce, ki je bežalo
pred sabo — a ne ubežalo —
ki je, ko se je najmanj zdelo,
premišljevalo in trpelo:
najtrši led, ki zledeni,
le površino otrdi,
a živi tok pod njim ostane
in teče in — teči ne prestane.
Še vedno mu srce je dramil
jok nagnenj, ki jih v kri dobimo
že z rojstvom, ki ne prepodimo
jih z zadržanimi solzami;
saj če premagamo solzé,
ko hočejo nam na obraz,
se nam v očeh ne posuše,
temveč se izlijejo spet v nas,
nazaj v srce, se umirijo
ter v njem za vedno obležijo,
nevidne vsem, nikdàr prelite,
tem dražje nam, čimbolj so skrite.
Preslab, da bi premostil spet
prepad razklanega srca,
pogostoma bridkó prevzet
s spomini na obsojena,
brez upa, da ju vidi kdaj
tam, kjer naj bil bi srečni raj,
prepričan, da je storil prav,
ko strogi je ukaz izdal,
da sta samà sodila si —
živel je Azo bedne dni.
Če s preračunano roko
obrežeš drevju bolne veje,
v ostale sveža sila vreje,
da še bohotneje rasto.

Če pa besneči blisk ospè
cvetoče veje in obžge,
se krepko deblo posuši
in nikdar več ne ozeleni.

ŠE ENA MINUTA

Nada Matičič

Mislim, da sem v kleti. Varna, železobetonska klet. Strop nas bo varoval, pravi gospodar. Vedno, kadar je nekaj v zraku, bežimo dol. Hišica stoji v majhni kotlinici — to je dobro. Med nami in tistim mostom je gozd. Skoraj neprodiren, temen, star gozd z mnogimi brezni in s skalami, poraslimi z mahovjem. Od daleč se sliši rahlo šumenje vode, ki si seka pot v razriti strugi ter v majhnih in večjih slapovih drvi navzdol v ravnino. Srne in divji zajci in tudi volkovi najdejo pozimi v gozdu svoj prostor. Pot skozi gozd res ni prijetna, če je ne poznaš. Toda po dveh, treh obiskih si le zapomniš smer, ki ni nikjer zaznamovana. Radovednost, da bi videl srno in srnjačka ali kako skrivno gozdno idilo, smisel na fantaziranje in morda že samo veselje nad tem, da si se srečno preril skozi in prišel na kraj gozda, odkoder vidiš domove in spet ljudi — te priganjajo, da obiskuješ gozd, namesto da bi šel lepo po prašni, veliki cesti. In kako hitro prideš zdaj skozenj, ko poznaš vsak kamen in se spretno izmikaš breznom, in vedno srečno odkrivaš navidez slepe steze, ki te pripeljejo na pravo mesto.

»Boste šli danes spet v gozd študirat?« me zjutraj vpraša gospodar kot po navadi. Majhen, zelo skromen in prijazen možak, ki je s študiranim človekom spoštljiv.

»Naj ne gredo danes, lepo prosim! Vaša mama mi je tako zabičevala, da moram paziti na vas. Porediti se morate in spočiti. Saj je tu, pod jablanami, dovolj sence, zraka in miru. In brez skrbi ste za svojo glavo. Klet ima železobetonsko oblogo, najboljša klet v celi vasi! Naj ostanejo rajši pri hiši! Strašno nevarno je zunaj. Saj smo vso noč trepetali spodaj ...«

Seveda, bilo je zelo razburljivo. Nešteto lovcev je krožilo ponoči in z umetno razsvetljava pregledovalo dolino. Most! Kajpak, zdaj so se zagnali v to. Noč za nočjo — pa zmeraj zgreše. Tudi podnevi zgreše. V gozdovih in po poljih, kilometre daleč naokrog so globoki kraterji.